

Nagyon könnyen adja magát Babiczky Tibor első, *Magas tenger* című regényének esetében, hogy a krimi műfaja, azon belül is annak hard-boiled ága felől értelmezzük: vannak itt bűntények, van nyomozó, akinek magánéleti problémáira nagyobb hangsúly kerül, mint magukra a megoldandó esetekre, no meg a hangulat is stimmel, a kiábrándultság, a cinizmus, a mizantrópia.

Pethő Anita 91

AKIVEL BÁRMIKOR ÖSSZEFUTHATUNK

Babiczky Tibor: *Magas tenger*

Babiczky Tibor végig név nélkül maradó nyomozója az a jellegzetes társadalmon kívüli, marginalizálódott, a hétköznapi élet közönséges ritmusából kiszakadt figura – nem véletlen, hogy olyan sok utalás akad az időre a szövegben, miközben a főszereplő saját időn kívül rekedtségének élményével, saját életének időtlenségével küzd – , aki csak mellékesen deríti fel fejezetről-fejezetre az útjába akadt eseteket. Méghozzá olyan rohamtempóban, hogy az olvasó nem is nagyon ér rá megjegyezni őket, főleg nem okozati összefüggéseket végiggondolni; igaz viszonylag hamar világossá is válhat számára, hogy végeredményben nem ez, hanem a történeten végighúzó – és egyben az egyes eseteket, mint különálló elbeszéléseket egybefüggő egészzé kovácsoló –, a főszereplő magánéletét érintő titok, amit annak rendje lés módja szerint csupán az utolsó oldalakon leplez le a kívülálló, harmadik személyű narrátor. Addig csupán sejtése, ám egyre erősödő sejtése lehet csak az olvasónak, hogy mindez a nyomozó családjával, feleségével és kisleányával kapcsolatos.

Másodszori olvasásra persze már tisztán látszik, hogy Babiczky ügyes krimiíró módjára mennyi-mennyi elsőre ártalmatlannak tűnő, de titok nyitjához köthető megjegyzéssel szórta tele szövegét, és mennyi utólag kézenfekvő motívummal vezette volna rá olvasóját már előbb is a megoldásra, ha az tudhatta volna előre, pontosan mire is kell figyelnie. A főként budapesti kultúr- és életmódtörténeti elbeszéléselemek azonban könnyedén beleolvadnak a nyomozó műveltségéről alkotott képbe, amelybe ezenkívül egyaránt beleférnek komoly- és könnyűzenei utalások, no meg számtalan szépirodalmi idézet és allúzió, legyen szó akár Heinrich Böll *Írországi naplójáról* vagy éppen Simon Márton *Polaroidok* című kötetének egy mondatáról. Bár néha kissé erőltetettnek tűnik az a forma, ahogy a nyomozónak mindenről egy egykori olvasmányélménye jut eszébe, végeredményben az elbeszélés e jellegzetessége még a tőrészhatáron belül van, ráadásul Babiczky olyan poénok által kerül ki, hogy túl merevvé váljon így a szöveg, mint amikor egy anglisztika professzor túlságosan is lelkesen veti bele magát egy

mondókával kapcsolatos problémával, amivel a nyomozó kereste meg, hiszen végre akad valami igazi, életrevaló feladata is.

Mint ebből is kitűnhet, a *Magas tengert* tehát nem csupán a krimi zsánere adta keretek közt érdemes értelmezni, hanem a szöveg egyes jellemzői révén hasznos lehet a kortárs szépirodalom egyik kibontakozóban lévő trendjéről szóló diskurzusba bevonni. Ez a nyomozó ugyanis itt él a jelenkori Budapesten, fiktív életének nem egy momentumában ismerhetnek akár saját mindennapjaikra is a könyv olvasói. A helyszínről való beszéd fontos szövegszervező elvé emelése önmagában még nem kuriózum, hiszen többek között Kondor Vilmos is hasonló módon jár el krimisorozatában, igaz az ő regényei esetében inkább a múltbeli és a jelenbeli Budapest közti disszonancia (pl. villamosjáratok eltérő számozása) a hangsúlyos, míg a *Magas tengerben* az olvasó által is megtapasztalható jelen állapota.

Fontos kiemelni a könyvnek ezt a vonását, hiszen megjelenésekor – ahogy persze történik ez minden más szépirodalmi alkotással is – egy olyan közegbe érkezik, melyben már a kisiskolásnak is abban az alapélményben van nagy valószínűséggel része, hogy a szépirodalom nem más, mint régen élt és lehetőleg közterek elnevezéseiből vagy szobrok talapzatáról ismert nevű írók még régebbi korok történelmi eseményeit feldolgozó alkotásai. Így szocializálódva természetes, hogy később nehezen barátkozik meg azzal, hogy lehet igényes, magas színvonalon megírt alkotás egy olyan regény is, amely ahelyett, hogy eltávolodna ettől, tele van az olvasó által saját hétköznapi életéből ismert mozzanatokkal.

Márpedig Babiczky Tibor regénye bővelkedik ilyen motívumokkal. A nyomozó ugyanazokat a híreket hallgatja a rádióban, nézi a tévében, ugyanazokat az óriásplakátokat látja városzerte, amelyeket jó eséllyel a könyv olvasói is. A 2014 januárjában megjelent regényt frissen kézbe vevőknek bizonyára nem kellett magyarázni, mi is volt az az árvízi védekezés, melyből maga módján a miniszterelnök is kivette a részét, vagy hogy miért készlet nevetésre – még ha keserűre is – a szövegben hirtelen felbukkanó „baszniláló egyiptológus” szókapcsolat, valószínűleg azonban még másfél-két év távlatából is emlékszünk azt ezzel kapcsolatos hírekre. Az olyan regények, mint a *Magas tenger* bizonyítják, hogy felesleges túlzottan ózdkodni a közéleti – időnként nagyon is aktuális politikai – motívumok szövegbe emelésétől, hiszen az ezeket leképező szófordulatok, a médiában újra és újra felbukkanó frázisok közös keretet adnak mindannyiunk életének, függetlenül attól, hogy aztán ki milyen kontextusba helyezi azokat, ki hogyan reflektál rájuk.

Kérdés lehet persze, hogy mennyire maradandó egy ennyi aktualitás-sal teletűzdelt regény, milyen gyorsan válik érthetetlené. Jó példa lehet Jókai Mór egynémely nem történelmi témát feldolgozó, hanem a dualizmus

korában játszódó regénye, amelynek egy-egy aktuális közéleti utalásának alapját már valószínűleg nem ismerjük, de a nagy mesélő összetéveszthetetlen bölcs öreguras humora révén mai napig szórakoztató olvasmányok lehetnek. De azt az aspektus sem érdemes figyelmen kívül hagyni, hogy

93

korunkban, amikor szinte megfulladunk a ránk zúduló információáradatban, a művészeti alkotások maradandóságával és örökérvényűségével kapcsolatos elvárásainkat is érdemes alaposan átgondolnunk. Véleményem szerint hasonlóképp az olvasó által is megtapasztalt hétköznapiságot kívánják érzékeltetni a nyomozó által részletesen elemzett bulvár hírek is, hiszen bizonyos értelemben ez is csak ugyanolyan jelenség, mint a politika, nehezen tudjuk kivonni magunkat a hatása alól. Ha esetleg a főszereplővel ellentétben mi nem is olvassuk végig az egyes cikkeket, a boltban sorban álláskor vagy az interneten barangolva nap mint nap akaratlanul is rápillantva ezekre a sajtótermékekre, gyakran találkozunk olyan bugyuta és irritáló címadással, ami mellett nehezen tudunk szó nélkül elmenni. Ennek ellenére a hosszasan idézett újsághírek esetében már nem mondható el, hogy Babiczky még éppen megáll ott, ahol nem érezzük túl soknak ezt a megoldást, ugyanis rövidebb passzusok is megfelelőek lett volna valószínűleg a mondanivaló demonstrálásához.

A nyomozó tehát itt jár közöttünk, benéz a Skanzenclubba vagy a Csendesbe, ahol talán épp előző nap fordult meg maga az olvasó is (vagy esetleg konkrétan épp ott olvassa a könyvet), így aztán sokkal közvetlenebb és elevenebb élményt jelenthet számára ez az időtöltés. Hiszen ne feledjük – bár nem kevesen vagyunk, akik számára egy könyv elolvasása szakmai ügy is – végeredményben mégiscsak egy szórakozási formáról beszélünk. Babiczky Tibor regénye pedig a krimi zsánérének könnyen befogadható mivoltával, ugyanakkor a műfajon mégiscsak túlmutató mozzanataival igazán nagyszerű szórakozást nyújthat. (*Magvető, Bp. 2014*)